

yourself

Question what you get. Media education to fight Disinformation

Badania terenowe

Wyniki ankiet przeprowadzonych wśród edukatorów (Załącznik 3)

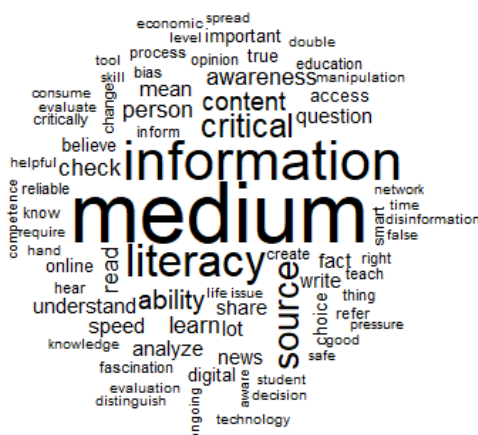
University of the Basque Country (UPV/EHU), Iberika, Stimuli, CESIE, X Liceum, Maldita.es

Co-funded by
the European Union

Rysunek 2. Społeczne reprezentacje umiejętności korzystania z mediów (nauczyciele).

W narracjach na temat umiejętności korzystania z mediów słowa, które pojawiają się z największą częstotliwością w odniesieniu do terminu umiejętności korzystania z mediów, to: media, informacje, źródło umiejętności czytania i pisania, krytyczne i umiejętność. Nauczyciele wydają się koncentrować na praktykach umiejętności czytania i pisania związanych z poprawą krytycznego myślenia, podkreślając znaczenie krytycznego podejścia do źródeł w celu zrozumienia informacji i mediów stojących za rozpowszechnianiem tych informacji.

Dane pokazują, że większość respondentów uważa dezinformację za poważne zagrożenie dla europejskich demokracji, w tym ich własnego kraju ($M = 4,17$ z zakresem odpowiedzi od 1 do 5, $SD = 1,23$), co wskazuje na wyraźną tendencję do niepokoju. Główne komentarze respondentów wzmacniają to postrzeżenie. Podkreślają oni, że dezinformacja jest łatwo rozpowszechniana za pośrednictwem mediów, zwłaszcza mediów społecznościowych, co wzmacnia jej wpływ. Brak umiejętności korzystania z mediów wśród ludności jest wymieniany jako kluczowy czynnik ułatwiający rozprzestrzenianie się fałszywych wiadomości. Jak zauważył jeden z respondentów, "niezdolność do stwierdzenia, czy informacja jest prawdziwa, czy fałszywa, może być jednym z największych zagrożeń, przed jakimi stoją społeczeństwa pod względem ogólnej świadomości i wiedzy o społeczeństwie". Istnieje również obawa o to, w jaki sposób politycy i niektóre osoby mogą manipulować informacjami, aby wpływać na opinię publiczną, wpływając w ten sposób na demokrację i ograniczając świadome podejmowanie decyzji. Innym podkreślanym aspektem jest szybkość, z jaką rozprzestrzeniają się fałszywe wiadomości, co utrudnia ich weryfikację w czasie rzeczywistym. Kilku respondentów odniosło się do niedawnych wydarzeń w swoich krajach, w których dezinformacja miała wpływ na procesy wyborcze i polaryzację społeczną. Zdaniem innego uczestnika "dezinformacja sprawia, że ludzie nie są świadomi rzeczywistości, ogranicza wolność i obywatelstwo, zwłaszcza w zakresie odpowiedzialności indywidualnej i społecznej".

Jeśli chodzi o poziom zgody z ideą włączenia umiejętności korzystania z mediów do programu nauczania, zarówno w ich klasach ($M = 4,11$, $SD = 1,13$), jak i w systemie edukacyjnym ich kraju ($M = 4,73$, $SD = 0,63$). Sugeruje to, że respondenci są przekonani, że umiejętność korzystania z mediów jest potrzebna na poziomie krajowym, podczas gdy mogą dostrzegać pewne różnice lub niuanse w jej wdrażaniu w swoich klasach. Innymi słowy, postrzegają oni umiejętność korzystania z mediów jako ogólną potrzebę edukacyjną, chociaż jej wdrażanie może się różnić w zależności od kontekstu.

Komentarze respondentów podkreślają znaczenie przygotowania uczniów do pracy w środowisku cyfrowym, w którym dezinformacja stanowi rosnący problem. Wspomniano, że uczniowie muszą rozwijać umiejętności krytycznego myślenia, aby odróżnić prawdziwe informacje od fałszywych. Jak ujął to jeden z respondentów: "W dzisiejszych czasach większość informacji jest rozpowszechniana za pośrednictwem mediów, więc bardzo ważne jest posiadanie odpowiednich narzędzi, aby wiedzieć, jak czytać wiadomości". Z drugiej strony, respondenci są zaniepokojeni wykorzystaniem nowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja. W tym względzie "ważne jest, aby uczyć świadomego korzystania ze sztucznej inteligencji, a nie zakazywać jej i zmuszać uczniów do korzystania z niej w tajemnicy". Podkreślają również, że młodzi ludzie "nadużywają urządzeń mobilnych; powinni przynajmniej rozwinąć wystarczające umiejętności krytycznego myślenia, aby odróżnić prawdziwe informacje od fałszywych".

Podatność uczniów na dezinformację i rola technologii w edukacji to kolejne kwestie, w odniesieniu do których ankietowani nauczyciele wyrazili swoje poglądy. Postrzegają oni wysoki poziom podatności swoich uczniów na dezinformację krążącą w Internecie ($M = 4,22$, $SD = 0,75$). W odniesieniu do tej kwestii uważają, że rozwiązaniem nie jest odrzucenie technologii, ale nauczanie uczniów, jak prawidłowo z niej korzystać: "Nie powinniśmy odrzucać technologii, ale dać uczniom narzędzia do prawidłowego korzystania z niej [...] Używaj jej, aby nie zostać wykorzystanym". Innym aspektem, na który zwrócono uwagę, jest łatwość, z jaką młodzi ludzie uzyskują dostęp do informacji bez sprawdzania ich prawdziwości: "Młodzi ludzie mają łatwy dostęp do informacji w sieci, która jest ich głównym źródłem edukacji. Nie sprawdzają jakości i wiarygodności tego, co znajdują i łatwo nimi manipulować, zwłaszcza w kwestiach społecznych". Ponadto respondenci wspominają, że brak wskazówek ze strony rodziny może zaostrzyć ten problem. Świadczą o tym komentarze takie jak poniższy: "Moi uczniowie urodzili się w erze cyfrowej. Powinni być przygotowani do korzystania z mediów, ale ich rodzice mogą tego nie wiedzieć. Młodzi ludzie mogli więc nie otrzymać odpowiednich wskazówek, jak uważnie czytać wiadomości".

Ogólnie rzecz biorąc, respondenci zgadzają się, że umiejętności cyfrowe są niezbędne do wzmocnienia zdolności krytycznych uczniów i zminimalizowania ich podatności na dezinformację. Rozwiązanie nie polega na zakazie lub ograniczeniu dostępu do technologii, ale na zapewnieniu narzędzi edukacyjnych, które umożliwią jej odpowiedzialne i świadome wykorzystanie.

Szkolenie nauczycieli w zakresie umiejętności korzystania z mediów i krytycznego myślenia to kolejna potrzeba wyrażona przez respondentów, ponieważ większość z nich uważa to szkolenie za fundamentalne w obecnym kontekście edukacyjnym ($M = 4,36$, $SD = 0,95$).

Nauczyciele są zdania, że "problemy związane z dezinformacją dotyczą nie tylko młodych ludzi, ale także nauczycieli". Sugeruje to, że wielu nauczycieli może nie być odpowiednio przygotowanych do prowadzenia uczniów w zakresie sprawdzania źródeł i krytycznej analizy informacji. Wyraźnym tego przykładem jest następujące stwierdzenie: "Nauczyciele mogą nie być wystarczająco przygotowani do zachęcania do krytycznego myślenia, jeśli chodzi o sprawdzanie źródeł, ponieważ mogą być dotknięci przepaścią cyfrową". W tym samym duchu podkreślają również potrzebę zintegrowanej edukacji cyfrowej w klasie, która motywuje uczniów i przygotowuje ich do bycia odpowiedzialnymi obywatelami: "Nauczyciele powinni być odpowiednio przeszkoleni, aby uczyć cyfrowego dostępu do informacji w szkołach, czyniąc naukę interesującą i zintegrowaną. Edukacja cyfrowa może uczynić uczniów dobrymi obywatelami".

Warto zauważyć, że chociaż respondenci uważają, że w ich kraju brakuje przygotowania do promowania krytycznego myślenia u uczniów, na poziomie osobistym wielu z nich postrzega siebie jako kompetentnych nauczycieli ($M = 4,0$, $SD = 1,0$). W każdym razie podkreślają oni znaczenie ciągłego uczenia się: "Tak, myślę, że wszyscy powinniśmy przechodzić ciągłe szkolenia w zakresie umiejętności korzystania z mediów, aby być na bieżąco".

Podobnie, fakt, że większość respondentów (52,17%) wskazuje, że nie są świadomi istnienia zasobów lub narzędzi w zakresie umiejętności korzystania z mediów, w porównaniu do 39,13%, którzy są świadomi i 8,70%, którzy nie zajmują stanowiska, odzwierciedla lukę w dostępie do specjalistycznych narzędzi lub wiedzy na ich temat. Istnieje zatem wyraźna potrzeba większego rozpowszechniania i szkolenia w tym obszarze, podkreślając fakt, że umiejętności cyfrowe są zarówno zbiorowym wyzwaniem, jak i indywidualną odpowiedzialnością.

Universidad del País Vasco UPV/EHU - University of the Basque Country UPV/EHU

Spain

www.ehu.eus

IBERIKA EDUCATION GROUP GGMBH

Germany

www.iberika.de

STIMMULI FOR SOCIAL CHANGE

Greece

stimmuli.eu

CESIE ETS

Italy

cesie.org

X Liceum Ogólnokształcące im. prof. Stefana Banacha w Toruniu

Poland

www.xlo.torun.pl

FUNDACIÓN MALDITA.ES CONTRA LA DESINFORMACION PERIODISMO EDUCACION

INVESTIGACION Y DATOS EN NUEVOS FORMATOS

Spain

maldita.es

**Co-funded by
the European Union**

Erasmus+: Key Action 2, Cooperation partnerships in adult education

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Project Number: 2023-1-ES01-KA220-ADU-000153626